

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๗/๒๕๕๕

วันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘๒ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่

ความเห็น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ ๘๒ ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อมา มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ ซึ่งตามการประกาศผลการเลือกตั้งดังกล่าว ไม่มีชื่อนายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแต่อย่างใด ต่อมา นายสถิรพร นาคสุข แสดงเจตนาลาออกจากรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามหนังสือลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ซึ่งมีการรับสมัครระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ และเลือกตั้งวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ แต่ก็ไม่ปรากฏว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เนื่องจากไม่เคยได้รับหนังสือลาออกของนายสถิรพร นาคสุข แต่อย่างใด ทั้งผู้ร้องก็ไม่สามารถนำมติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาแสดงตามที่กล่าวอ้างได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อกำหนดลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่และบทบาทสำคัญต่อการปกครองประเทศ ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งในการทำหน้าที่หรือใช้อำนาจเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๓) ที่บัญญัติให้บุคคลผู้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ก็เห็นได้ว่า หลักการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๔๕ (๑๓) ก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) กล่าวคือ เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งในการทำหน้าที่หรือใช้อำนาจ

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีนายสถิรพร นาคสุข ขณะที่ยังสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร สถานภาพการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อสิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่เป็นกรณีที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙)

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ เรื่องการถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มิใช่แบบบัญชีรายชื่อเช่นกรณีนี้ กรณีนายสถิรพร นาคสุข จึงไม่ใช่กรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่าในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ก็ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนครบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติหรือไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญทุกประการ รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) มิได้มีบทบัญญัติห้ามพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งมิได้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตราอื่นห้ามไว้ กรณีนายสธิพร นาคสุข จึงไม่ใช่กรณีที่จะขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒)

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในระหว่าง การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภา ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) แต่นายสธิพร นาคสุข ยังไม่ได้มีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จึงไม่ใช่กรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑)

ส่วนปัญหาว่า มติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้น ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า นายสธิพร นาคสุข ยังไม่ได้มีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย ส่วนหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๘๕/๒๕๔๗ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ วางหลักไว้ว่า “หลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญมิได้ให้ความหมายไว้ แต่เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่า ย่อมหมายถึง หลักการต่าง ๆ เป็นต้นว่า (๑) ประชาชนในราชอาณาจักรไทยเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (๒) ประชาชน มีสิทธิเลือกผู้แทนของตนไปใช้อำนาจในการบริหารกิจการของประเทศและท้องถิ่นต่าง ๆ (๓) รัฐจะต้อง เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ (๔) รัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนดังกล่าวไม่ได้เว้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และ (๕) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและยอมรับหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย” นอกจากนั้น ในกรณีนี้ ไม่ปรากฏว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เนื่องจากไม่เคยได้รับหนังสือลาออกของนายสธิพร นาคสุข แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งผู้ร้องก็ไม่สามารถนำมติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาแสดงตามที่กล่าวอ้างได้ ดังนั้น จึงยังรับฟังไม่ได้ว่ามีมติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ ลาออกเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร อันจะเป็นการขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐาน แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายเฉลิมพล เอกอุรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ